

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 w kształceniu zawodowym **(ecrkbialystok.com.pl)**

Kształcenie zawodowe w nowym szkolnictwie branżowym (w branżowych szkołach I stopnia, branżowych szkołach II stopnia, technikach i szkołach policealnych) **bazuje na współpracy z pracodawcami.**

Jednym spośród dziewięciu **kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2022/2023 jest „Doskonalenie systemu kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami – wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030”.**

Czym jest Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (ZSU 2030)?

To polityka na rzecz rozwijania umiejętności zgodnie z ideą uczenia się przez całe życie. Obejmuje cały system edukacji i szkoleń, w tym edukację ogólną, edukację zawodową, szkolnictwo wyższe, edukację pozaformalną i uczenie się nieformalne. Uwzględnia zapotrzebowanie na określone umiejętności, ich dostępność, a także metody przewidywania zapotrzebowania na umiejętności, ich kształtowanie i rozwój, dostosowywanie do potrzeb rynku pracy i gospodarki, skuteczne zastosowanie oraz system zarządzania i koordynacji. Zapewnia ramy służące wspieraniu komplementarności polityki wspierającej rozwój, aktywizację i efektywne wykorzystanie umiejętności.

ZSU 2030 składa się z dwóch części:

- 1. Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część ogólna) – przyjęta przez Radę Ministrów 25 stycznia 2019**
- 2. Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa). Polityka na rzecz rozwijania umiejętności zgodnie z ideą uczenia się przez całe życie– przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 195/2020 z 28 grudnia 2020 r.**

Jej celem nadrzędnym jest tworzenie możliwości i warunków do rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia. Realizacja tego celu opiera się na sześciu obszarach priorytetowych:

- podnoszeniu poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych;
- rozwijaniu i upowszechnianiu kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności;
- zwiększeniu udziału pracodawców w rozwoju i lepszym wykorzystaniu umiejętności;
- budowaniu efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie

- i zapotrzebowaniu na umiejętności;
- wypracowaniu skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności;
- wyrównywaniu szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności.

Jak doskonalić system kształcenia zawodowego zgodnie z ZSU 2030?

Odpowiedź na to pytanie znajdziemy w części szczegółowej ZSU 2030, stanowiącej załącznik do uchwały nr 195/2020 Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r.

W tym dokumencie Obszar oddziaływania VII nosi tytuł WSPÓŁPRACA PRACODAWCÓW Z EDUKACJĄ FORMALNĄ I POZAFORMALNĄ. Cel tych oddziaływań został sformułowany jako „Projektowanie, wdrażanie i rozwijanie rozwiązań pozwalających na wzmacnianie współpracy pomiędzy edukacją formalną i pozaformalną a pracodawcami”. Wskazano tu, że **współpraca pracodawców z instytucjami edukacji formalnej i pozaformalnej ma kluczowe znaczenie dla jakości kształcenia, wyborów edukacyjnych i przejścia ze środowiska edukacji do środowiska pracy oraz funkcjonowania na rynku pracy.**

Priorytetem jest zaangażowanie pracodawców na każdym etapie kształcenia zawodowego, począwszy od:

- określania potrzeb w zakresie nowych zawodów i kwalifikacji, poprzez projektowanie i realizację kształcenia zawodowego przy ścisłym udziale pracodawców,
- wyposażanie lub doposażanie pracowni kształcenia zawodowego, aż po
- weryfikację efektów uczenia się i zatrudnianie absolwentów szkół.

Zauważono, że z punktu widzenia przedsiębiorcy, obecna sytuacja na rynku pracy związana z problemami ze znalezieniem odpowiednio wykwalifikowanych pracowników stwarza realne ryzyko dla funkcjonowania firmy. Chcąc temu zapobiec, konieczne jest efektywne kształcenie i szkolenie przez pracodawców nowych kadr posiadających poszukiwane przez nich umiejętności.

Dla nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczycieli praktycznej nauki zawodu przewidziana jest nowa forma doskonalenia – obowiązkowe szkolenia branżowe w wymiarze 40 godzin (szkolenia organizowane cyklicznie w okresach trzyletnich, w przedsiębiorstwach związanych z nauczonym zawodem). Celem szkoleń branżowych jest doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do wykonywania pracy. Istotne jest rozwijanie oferty praktyk i staży dla kadr edukacji formalnej i pozaformalnej.

Doskonale wiemy, że **nie jest możliwe przygotowanie dobrego pracownika bez kontaktu z rzeczywistymi warunkami pracy** i o tym też przypomina ZSU 2030. Dalszego rozwoju jakościowego i ilościowego wymaga dotychczasowa oferta praktyk i staży dla osób uczących się w ramach edukacji formalnej i pozaformalnej.

Wskazano cztery tematy działań, a w każdym z nich kierunki działań, podmioty kluczowe dla realizacji tematu, podmioty realizujące działania w ramach tematu oraz źródło finansowania.

W nawiązaniu do omawianego zagadnienia „Doskonalenie systemu kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami – wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030” szczególnie przydatny będzie temat pt. „Rozwijanie współpracy pomiędzy pracodawcami a instytucjami edukacji formalnej i pozaformalnej”.

Oto **kierunki działań w tym zakresie:**

- **rozwijanie istniejących i tworzenie nowych form współpracy na każdym etapie kształcenia, szkolenia i egzaminowania;**
- **wspieranie rozwiązań organizacyjnych i finansowych, w tym opracowanie i wdrażanie (we współpracy z branżowymi organizacjami pracodawców) rozwiązań systemowych rozwijających współpracę, między innymi poprzez organizację branżowych konkursów umiejętności zawodowych;**
- **promowanie istniejących i tworzenie nowych rozwiązań motywujących pracodawców do zwiększania zakresu współpracy z instytucjami edukacji formalnej i pozaformalnej;**
- **wykorzystanie platform edukacyjnych uwzględniających wymianę informacji pomiędzy pracodawcami a instytucjami edukacji formalnej i pozaformalnej;**
- **wspieranie pracodawców w przygotowywaniu opisów kwalifikacji rynkowych oraz włączanie kwalifikacji rynkowych do ZSK (Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji);**
- **wspieranie pracodawców, w tym instruktorów i opiekunów praktyk, w zakresie przygotowania do pracy z uczniem lub studentem realizującym kształcenie praktyczne w rzeczywistych warunkach pracy.**

Jako źródło finansowania podano: budżet państwa, fundusze europejskie, inne środki.

W rozumieniu zadań wynikających z ZSU 2030 pomocny jest także aneks 2 (części szczegółowej) zatytułowany „Powiązania Obszarów oddziaływania ze Zintegrowaną Strategią Umiejętności 2030 (część ogólna) i Raportem Strategia umiejętności OECD: Polska”. W ramach priorytetu „Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych” jednym z głównych kierunków działań jest

- **wspieranie inicjatyw na rzecz upowszechniania wiedzy i umiejętności w zakresie ekonomii i uczestnictwa w życiu gospodarczym.**

Natomiast w ramach priorytetu pt. „Zwiększanie udziału pracodawców w rozwoju i lepszym wykorzystaniu umiejętności” wskazano trzy główne kierunki działania, w wśród których znajdujemy

- **promowanie, rozwijanie i uznawanie form uczenia się przez praktykę, zwłaszcza zorganizowanych w miejscu pracy.**

Przykładowe działania dyrektora szkoły (we współpracy z pracodawcami) w ramach wdrażania ZSU 2030

Współpraca dyrektora szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe z pracodawcą jest nie tylko mile widzianym działaniem (w ramach ZSU 2030), lecz także obowiązkiem wynikającym z ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z 2022 r. poz. 655, 1079, 1116, 1383) Prawo oświatowe. **Przed wprowadzeniem nowego zawodu do kształcenia w szkole dyrektor jest zobowiązany do nawiązania współpracy** z pracodawcą lub osobą prowadzącą indywidualne gospodarstwo rolne, których działalność jest związana z danym zawodem lub branżą. Współpraca taka powinna być realizowana **w ramach umowy, porozumienia lub ustaleń, obejmujących co najmniej jeden cykl kształcenia w danym zawodzie** (art. 68 ust. 7 pkt 2). Wskazano **7 obszarów współuczestnictwa** (art. 68 ust. 7c), które możemy przełożyć na **konkretne działania**:

- tworzenie klas patronackich (objętych patronatem konkretnej firmy);
- przygotowanie propozycji programu nauczania zawodu (współudział w opracowaniu programu nauczania zgodnie z podstawą programową i jednocześnie dopasowanego do profilu zapotrzebowania firmy);
- realizacja kształcenia zawodowego, w tym praktycznej nauki zawodu (uczniowie szkoły branżowej I stopnia lub technikum, którzy nie są młodocianymi pracownikami, mogą w okresie nauki odbywać staż- zwany stażem uczniowskim w rzeczywistych warunkach, czyli u pracodawców – art. 121a);
- wyposażenie warsztatów lub pracowni szkolnych, zapewnienie pomieszczenia dydaktycznego wyposażonego w sprzęt i pomoce dydaktyczne adekwatne dla przyszłej pracy absolwenta szkoły;
- organizacja egzaminu zawodowego (w porozumieniu i we współpracy z pracodawcami z uwzględnieniem współczesnych technologii, sprzętu i oprogramowania, które obecnie używane są na rynku pracy, przestrzegania zasad bhp);
- doskonalenie nauczycieli kształcenia zawodowego, w tym organizowanie szkoleń branżowych dla nauczycieli;
- realizacja doradztwa zawodowego i promocja kształcenia zawodowego.

Poza tym, może to być również:

- zapraszanie przedstawicieli pracodawców do udziału (z głosem doradczym) w zebraniach rady pedagogicznej (art. 69 ust. 3a);
- wycieczki edukacyjne, wizyty studyjne/wycieczki do pracodawców, pokazy zawodowe (w celu zapoznania z nowoczesnymi technologiami oraz zapoznanie z rzeczywistymi warunkami pracy);
- spotkania z lokalnymi pracodawcami, które przybliżają przyszłym pracownikom wymagania nowoczesnego rynku pracy;
- organizowanie szkoleń/kursów dla uczniów/absolwentów umożliwiających uzyskanie kompetencji przydatnych na danym stanowisku pracy;

- inne przedsięwzięcia, np. prowadzenie zajęć lekcyjnych przez specjalistów z przedsiębiorstw, staże wakacyjne, stypendia finansowane przez pracodawców, olimpiady i konkursy zawodowe, targi edukacyjne, festiwale zawodów, itp.

Realizując powyższe działania z pewnością wykażemy **doskonalenie systemu kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami – wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030.**

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 jest przydatna nie tylko w pracy dydaktycznej i nauczycieli przedmiotów zawodowych, lecz także w pracy codziennej nauczycieli na każdym etapie edukacyjnym. To tu (w części ogólnej) znajduje się m. in. rysunek przedstawiający **megatrendy** wpływające na zapotrzebowanie na umiejętności, miejsca pracy i sposób jej wykonywania. Natomiast **umiejętności podstawowe i przekrojowe** zostały ujęte zarówno w formie rysunku oraz w postaci tabelarycznej (część ogólna), jak i opisowo (w aneksie 1 do części szczegółowej).

W zmieniającym się świecie współczesnym, w którym konieczne staje się uczenie się przez całe życie, niezbędne jest **upowszechnianie wiedzy o Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 oraz o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji** (w tym o uniwersalnych charakterystykach poziomów). Jednak to już odrębne zagadnienie i jedno z ważnych zadań dla doradców zawodowych, o czym wspomina się w obszarze VI (ZSU 2030 część szczegółowa) pt. Doradztwo zawodowe.

Podstawa prawna:

- Ustawa Prawo oświatowe art. 68 ust. 7 pkt 2, art. 68 ust. 7c, art. 69 ust. 3a, art. 121a

Dokumenty źródłowe:

- Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część ogólna)
- Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)
- Ustawa o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji

Jadwiga Osińska

24-08-2022